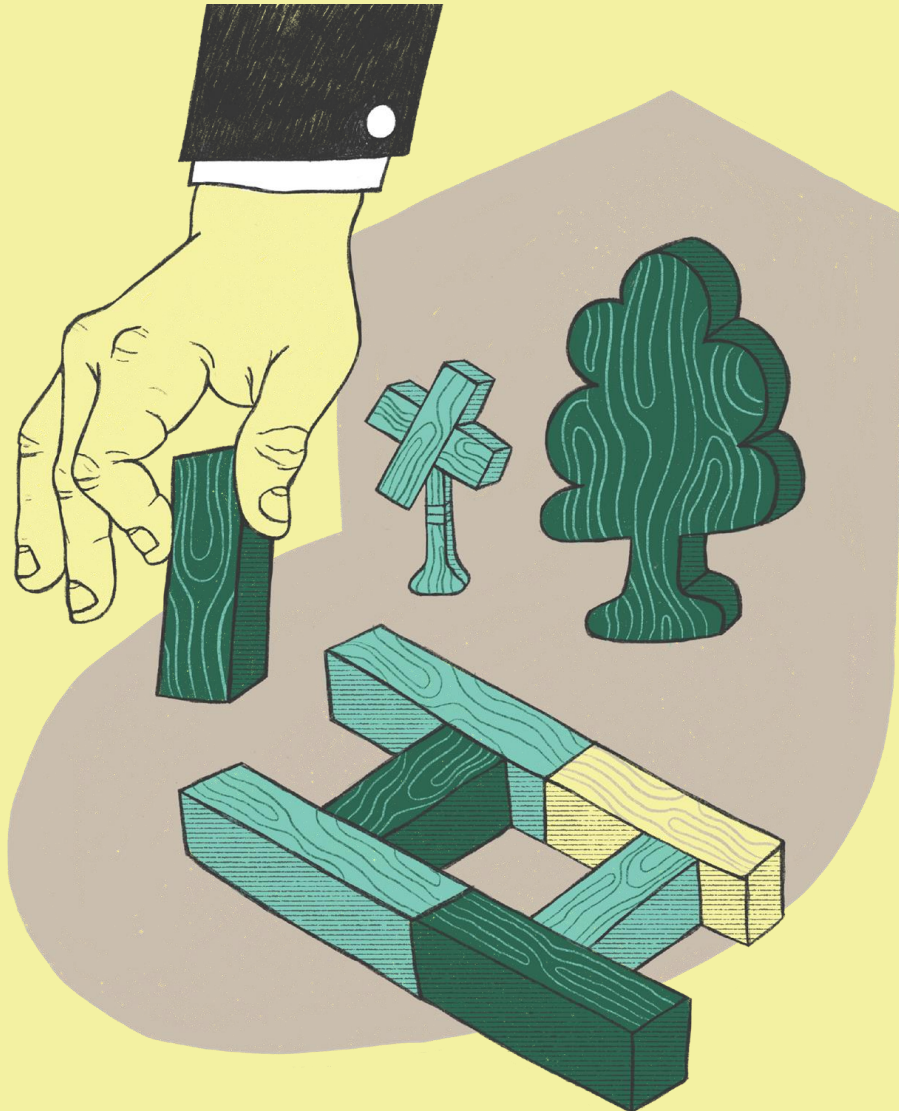

Kohti ekohyvintivaltiota.

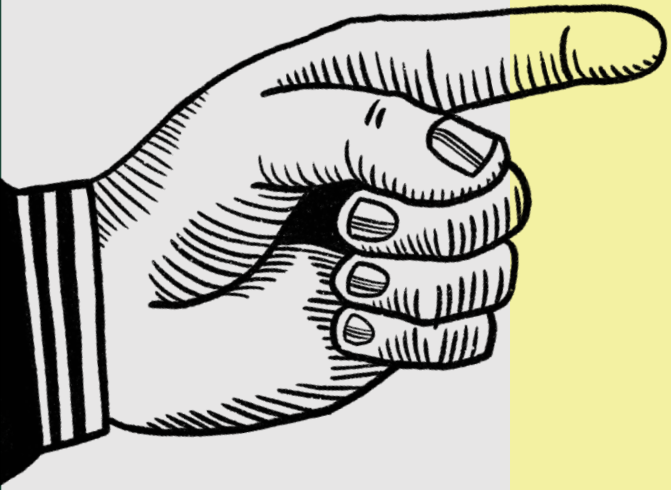

KUNTIEN HANKINNOILLA HIILINEUTRAALIUTEEN

Katriina Alhola
Suomen ympäristökeskus

Miksi kunnan hankinnoilla on merkitystä?

- **Julkinen sektori toimii suunnannäyttäjänä** kohti kestäväää ja hiilineutraalia yhteiskuntaa.
- **Kunnat hankkivat vuosittain yli 20 miljardilla eurolla** tavaroita, palveluita ja urakoita, joihin liittyy merkittäviä mahdollisuuksia vähentää päästöjä ja siten saavuttaa ilmastotavoitteita.
- **Hankinnoilla voidaan vähentää kasvihuonekaasupäästöjä,** jätettä ja haitallisten aineiden käyttöä sekä edistää energia- ja materiaalitehokkuutta.

- Kestävillä hankinnoilla voidaan parantaa julkisen palvelun laatua ja turvallisuutta sekä **edistää kestävien ratkaisujen markkinoita.**
- Energiatehokkuus ja muut ympäristönäkökulmat huomioiden hankinnalla voidaan saavuttaa **pienemmät elinkaarikustannukset ja merkittäviä säästöjä käyttökustannuksiin.**
- Hankintojen ilmastotavoitteiden huomioiminen mahdollistaa **edullisemmat rahoitusehdot** ja vihreän lainan.

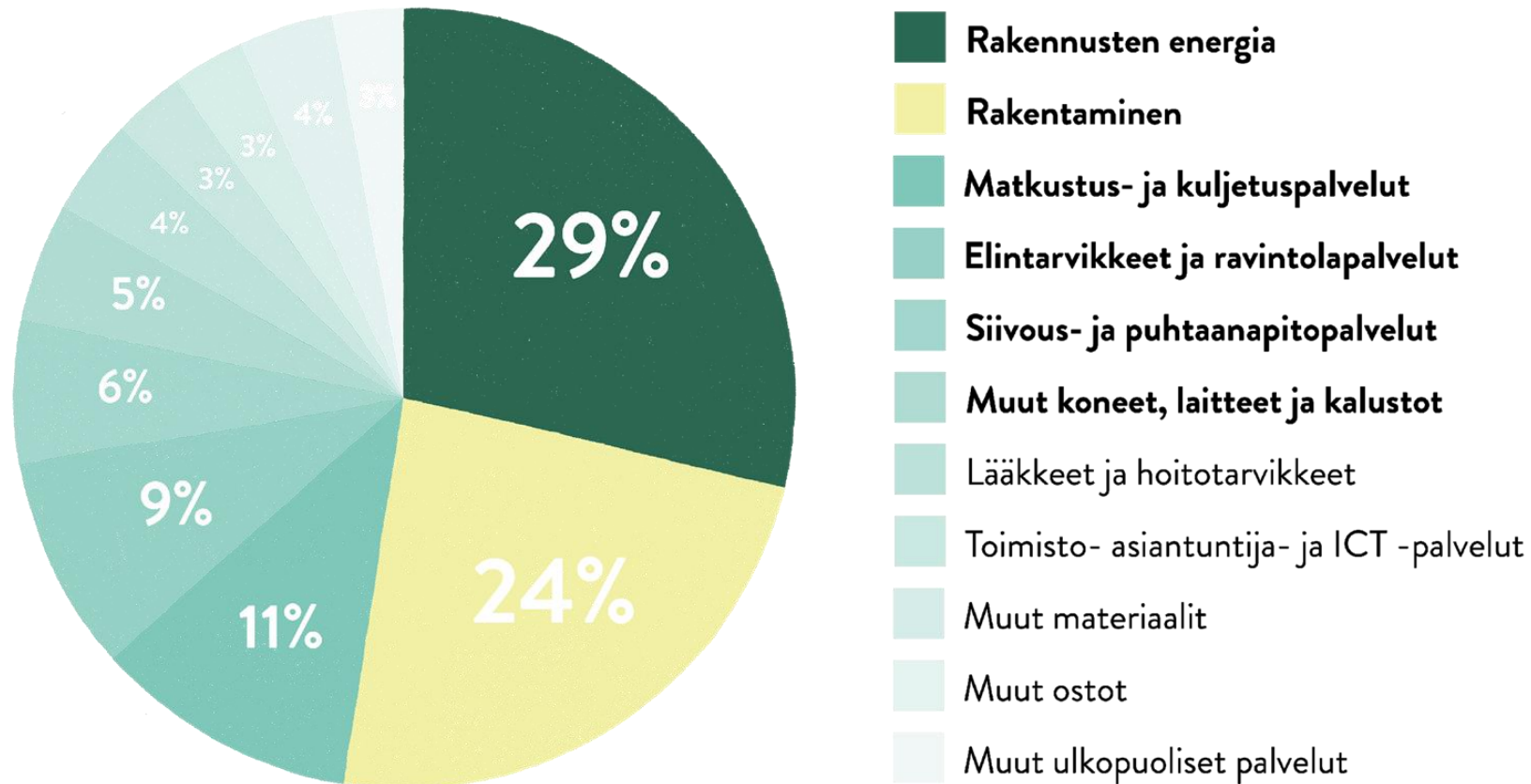

Mistä kuntien hankintojen hiilijalanjälki syntyy?

ORSI Poliitiikkasuositus – KUNTIEN HANKINNOILLA HIILINEUTRAALIUTEEN

Hankintojen hiilijalanjälki

KUNTIEN JA KUNTAYHTYMIEN HANKINTOJEN JA INVESTOINTIEN HIILIJALANJÄLJEN JAKAUTUMINEN

Lähde: HILMI-hankkeen materiaali, Kalimo ym. 2021 s. 20-26)

Top 6 – Vaikuta ainakin näihin

1.

Rakennusten energia:

- Lämmitys
- Sähkö
- Rakennusten ja huoneistojen vuokrat

4.

Elintarvikkeet ja ravintolapalvelut

2.

Rakentaminen:

- Rakennukset ja alueet
- Maa- ja vesirakentaminen

5.

Koneet, laitteet ja kalusto

3.

Matkustaminen, kuljetukset

6.

Siivous- ja puhtaanapitopalvelut

Esimerkkejä vähähiilisistä hankinnoista

Rakentaminen - Kuopio

Kuopion Länsirannan koulu © Kuopion tilakeskus

- Suomessa rakennuksen hiilijalanjälkeen vaikuttavat eniten rakennuksen päälämmitysjärjestelmä, päärakennusmateriaali ja energiatehokkuus.
- Kuopion Länsirannan koulussa päärakennusmateriaalina oli puu, lämmitysratkaisuna lämpöpumppuratkaisu ja sitä tukevat aurinkopaneelit.
- Ratkaisuilla saavutettiin 44 % pienempi hiilijalanjälki kuin ”perinteisemmälle” ratkaisulle.
- Tilaratkaisujen avulla toimintoja voitiin yhdistää, jolloin vältettiin lisärakentamisen tarve.
- **Hankinta vastasi kaupunkistrategian tavoitteita energiatehokkuudesta, uusiutuvien energiamuotojen käytöstä, resurssitehokkuudesta ja hyvinvoinnista.**

Ruokapalvelut ja elintarvikkeet

- Sodankylä - Turku

Kuva: Pixabay

- Sodankylässä on **kehitetty monipuolisesti ruokapalveluja ja sen toimintaympäristöä.**
 - Kunnan keittiöön on rakennettu tuotantotekniikka, jonka avulla voidaan ottaa vastaan **lähiruokaa suoraan tuottajilta.**
 - Lähiruuasta tehdään myös puolivalmisteita ja komponentteja myöhemmin hyödynnettäväksi.
- **Turussa on otettu käyttöön ruokapalveluiden hiilijalanjälkilaskuri**, jolla voidaan seurata ruokapalveluiden hiilijalanjälkeä ja miettiä kehittämisideoita.

Vaihtoehtoiset käyttövoimat kuljetuksiin

Kuva: Pixabay

- Helsingin seudun liikenne HSL käytti bussiliikenteen **kilpailutuksessa vertailuperusteena kasvihuonekaasupäästöjen tasoa**. Tuloksena saatiin sähköbussit ruuhkaisimmille reiteille.
- Vaasan joukkoliikenteessä liikennöivillä 12 **biokaasubussilla** korvataan fossiilisia polttoaineita 280 000 diesellitran verran vuodessa ja **päästöt ovat jopa 90 % alhaisemmat** verrattuna bensiiniin ja perinteiseen dieseliin.
- lin kunta on pitkäjänteisesti edistänyt **sähköautojen käyttöönottoa kunnan ajossa ja latausinfraan rakentamista alueella**.
- Hyvinkään kaupunki on edellyttänyt vuodesta 2017 alkaen julkisessa bussiliikenteessä **uusiutuvan biodieselin käyttöä**.
- Monet kunnat, mm. Lappeenranta ja Lohja ovat kilpailuttaneet **yhteiskäyttöautoja**, jotka ovat kunnan virka-ajan jälkeen asukkaiden käytettävissä.

Murra myytit

ORSI Poliittikkasuositus – KUNTIEN HANKINNOILLA HIILINEUTRAALIUTEEN

Kestävien hankintojen tekemiseen liittyy haasteita ja monia ennakkoluuloja.

MYYYTTI

”Tehdään perinteisesti niin vältetään virheet.”

Kehitetään sekä päättäjien ja virkamiesten että hankintoja tekevien osaamista KEINO-osaamiskeskuksen kautta sekä tehdään yhteistyötä muiden hankintayksiköiden kanssa.

”Hankintalaki estää huomioimasta ympäristönäkökohtia.”

Hankintalaki mahdollistaa ympäristönäkökohtien huomioimisen jo ennen hankintamenettelyn aloittamista sekä hankintamenettelyn kaikissa vaiheissa.

”Kustannustehokkaita tarjouksia ei saada, jos asetetaan ympäristökriteerejä.”

Otetaan käyttöön tehokkaammat tavat tehdä ennakoivaa markkinavuoropuhelua, jossa voidaan kartoittaa markkinoiden tilanne ja viestiä tavoitteista ajoissa.

”Työssä on kiire; ympäristönäkökohtia ja –kriteerejä ei ehditä pohtia.”

Kunnan strateginen tuki ja sitoutuneisuus kestäviin hankintoihin sekä riittävät henkilöresurssit mahdollistavat kestävien ratkaisujen kartoittamisen ja kilpailuttamisen.

”Halvin hankintahinta on edullisin ja varmin vaihtoehto.”

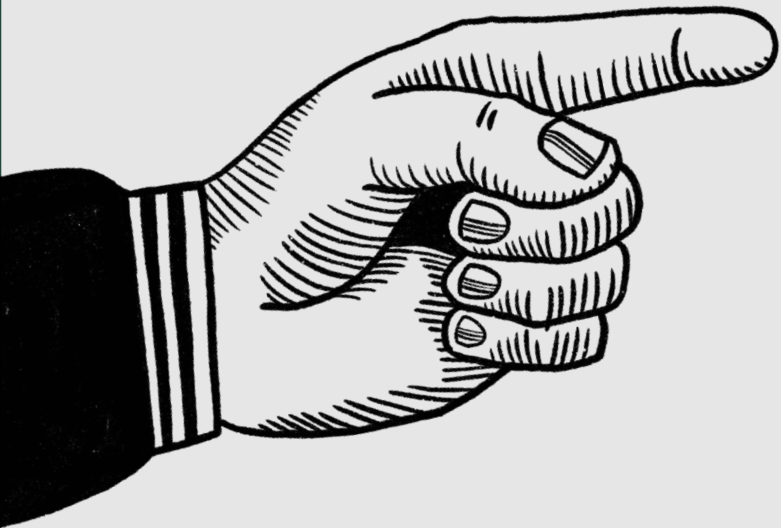
Kokonaistaloudellisuuden perusteella hankittaessa voidaan vertailla myös laatua ja ympäristöystävällisyyttä. Käytetään elinkaarikustannuslaskentaa selaisissa hankinnoissa, joihin se soveltuu, tai joihin on olemassa laskentaperusteet.

RATKAISU

Ne ovat kuitenkin ratkaistavissa.

- Kestävien hankintojen toteuttaminen edellyttää, että kunnalla on niitä tukeva **hankintastrategia tai linjaukset**. Hankintojen ekologinen kestävyys on yksi Hankinta Suomi -hankintastrategian tavoitteista.
- Kunnan hankintojen **ilmastokuormituksen suuruusluokasta** on mahdollista saada **laskennallista tietoa** esimerkiksi Hanselin Hankintapulssi –työkalun avulla.
- **Laki julkisista hankinnoista (1397/2016) mahdollistaa** kestävyysnäkökohtien huomioimisen hankintaprosessin kaikissa vaiheissa.
- Kestävien hankintojen tekeminen edellyttää **viestintää**; esimerkiksi vuosikellot, ennakoivat markkinavuoropuhelut ja muut tilaaja-toimittajatilaisuudet mahdollistavat kestävien ratkaisujen kartoittamisen.
- **Yhteistyö** muiden kuntien ja verkostojen sekä KEINO-osaamiskeskuksen kanssa auttaa julkista hankintayksikköä kestävien hankintojen edistämisessä konkreettisesti.

Muista!

- Julkisilla hankinnoilla vaikuttaminen on konkreettinen keino kuntien ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.
- Julkisten hankintojen hiilijalanjälki vastaa noin viidennestä Suomen kulutusperusteisesti lasketuista kasvihuonekaasupäästöistä.
- Hankintojen hiilijalanjäljestä 80 % aiheutuu kuntien ja kuntayhtymien hankinnoista.
- Hankintalaki tarjoaa monia mahdollisuuksia kestävyysnäkökohtien huomioimiseen.
- Kestävien hankintojen tekeminen edellyttää kunnan johdon sitoutumisen, kestävyyttä edistävät hankintalinjaukset, hankintaosaamisen kehittämistä, riittävästi resursseja ja yhteistyötä.

Suosituksset 1/2

Sitoudu

Tunnista julkisten hankintojen rooli kuntasi keskeisenä ilmastostrategian toteutuksen keinona ja sitoudu niiden edistämiseen.

Johda tiedolla

Selvitä kuntasi hankintojen hiilijalanjälki ja tunnista hiili- ja ympäristöjalanjäljen kannalta merkityksellisimmät hankinnat.

Laadi linjaukset

Laadi kestävyysnäkökohdat huomioiva hankintastrategia tai -linjaukset.

Resursoi

Varmista, että hankintoja tekevillä on riittävästi osaamista ja resursseja.

Suosituksset 2/2

Mittaa

Mittaa edistymistä esimerkiksi strategian laadinnan yhteydessä luoduilla mittareilla.

Viesti

Lisää ennakoivaa markkinavuoropuhelua, vahvista markkinatuntemusta ja viesti ajoissa tulevista hankintatarpeista ja -tavoitteista.

Kehitä osaamista

Huomioi hankinnan elinkaarikustannukset. Hyödynnä hankintalain mahdollisuudet. Käytä KEINO -osaamiskeskuksen palveluja.

Tee yhteistyötä

Tee yhteistyötä muiden kuntien ja verkostojen kanssa, esimerkiksi markkinavuoropuheluissa ja kokemusten jakamisessa.

Kiitos!

Kysyttävää? Ota rohkeasti yhteyttä.

katriina.alhola@syke.fi

annukka.berg@syke.fi

www.ecowelfare.fi